

Průběžná zpráva z Výsledkové evaluace přínosů evropských fondů na regionální úrovni, úkol 5 a 6

Kraj Vysočina – Manažerské
shrnutí

Leden 2022

Dodavatel:

Ernst & Young, s.r.o.

Na Florenci 2116/15

110 00 Praha 1 – Nové Město

IČ: 26705338

Manažerské shrnutí

Kraj Vysočina je v lednu 2022 v čerpání prostředků fondů EU vůbec nejúspěšnějším krajem ČR, velkou roli však v tomto umístění hrály prostředky Operačního programu Doprava, které směřovaly na úpravu dálnice D1

Kraj v souladu se svými strategickými materiály dobře využil fondy EU na rozvoj infrastruktury veřejných služeb, konkrétně program Doprava a Integrovaný regionální operační program. Dopravní obslužnost a dostupnost veřejných služeb se v kraji díky fondům EU zlepšila. Třebíčsko, které jsme vybrali pro realizaci případové studie, patřilo k nejvíce čerpajícím obcím s rozšířenou působností v kraji.

Kraj je vnitřně roztržštěný, trpí absencí přirozeného centra i obtížnou dopravní obslužností, vzhledem k rozloze a výskytu velkého množství malých obcí. Proto, i v souladu se strategickými materiály, více než jiné kraje akcentuje nutný rozvoj dopravní obslužnosti a pokrytí veřejnými službami, a to včetně periferií kraje. Do těchto oblastí směřovalo velké množství finančních prostředků, a to nejen skrze individuální výzvy, ale také výzvy s územní dimenzí.

Do ORP Třebíč, které bylo zkoumáno podrobněji v rámci případové studie, směřovalo celkem 668 projektů z šesti operačních programů, což bylo v relativním vyjádření v kraji nejvíce. Kvalitu života občanů rozvíjely především investiční projekty, jako bylo například vytvoření komunitního centra v Třebíči, revitalizace parků a veřejných prostranství, zajištění dopravní a technické infrastruktury a rozvoj kapacit mateřských a základních škol. Z analýzy dále vyplynulo, že nedostatečně byla podpořena prevence kriminality a oblast výzkumu a vývoje.

Fondy EU přispívaly k řešení identifikovaných problémů v krajských strategiích, zlepšila se dopravní infrastruktura a kvalita škol, méně fondy přispěly v oblasti výzkumu a vývoje, kultury a cestovního ruchu a kybernetické bezpečnosti

---

Snahou kraje bylo podle jeho strategických materiálů zvýšit jeho atraktivitu a zabránit odlivu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, posílit konkurenceschopnost podniků a rozvíjet infrastrukturu veřejných služeb a dopravy. Některé z těchto potřeb se řešit dařilo, jiné, například v oblasti konkurenceschopnosti či digitalizace již méně.

Kraj má nízkou průměrnou hodnotu nezaměstnanosti (2,63 % jej řadí na šesté místo mezi kraji). Trpí ale odlivem obyvatel, hlavně těch s vysokoškolským vzděláním. S počtem 69,7 tisíc osob s vysokoškolským vzděláním je třetím nejhorším krajem v ČR. Rozdrobená struktura kraje způsobuje problémy a vytváří potřeby v dopravní obslužnosti a dostupnosti veřejných služeb. Tyto problémy a potřeby se kraj v souladu se svými strategickými materiály rozhodl řešit také prostřednictvím fondů EU.

Obdobné problémy jako kraj řeší i ve správním obvodu města Třebíč, který byl předmětem detailnějšího zkoumání v rámci případové studie. Jde o rozvoj vzdělávání (v technických oborech), podnikání, řešení dostupnosti sociálních služeb, bydlení a integraci dopravních systémů.

POTŘEBY KRAJE, KTERÉ SE DAŘILO ŘEŠIT

Finanční prostředky z fondů EU přispěly zejména k řešení problémů v oblasti dopravy, vzdělávání a sociálních služeb.

Nově postaveno, zrekonstruováno nebo modernizováno bylo 116 km silnic.

To tvoří 2 % z celkové délky silniční sítě v kraji, čítající 5 tisíc km silnic, klíčová je nicméně modernizace D1, která výrazně zlepšila dostupnost regionu.

V oblasti dopravy dále došlo k plné integraci veřejné hromadné dopravy, vzniklo 154 nových parkovacích míst pro automobily a 86 parkovacích míst pro jízdní kola.

Téměř 35 tisíc dětí má přístup ke kvalitnějšímu vzdělávání.

To je 88 % ze 40 tisíc dětí navštěvujících MŠ a ZŠ v kraji.

Kapacita vzdělávacích zařízení je nyní dostatečná. V rámci zvyšování kvality vzdělávání bylo podpořeno 107 vzdělávacích zařízení. Kromě toho došlo ke zlepšení infrastruktury pro vzdělávání, např. skrze výstavbu nových učeben a pořízení nového vybavení.

V oblasti sociálních služeb vznikly 3 sociální podniky, 16 sociálních bytů a bylo podpořeno 58 zázemí pro sociální služby.

Realizované aktivity neovlivnily míru sociálního vyloučení v kraji.

V sociálních službách dále probíhá transformace institucionalizované péče a kraj dlouhodobě spolupracuje s řadou poskytovatelů sociálních služeb a zlepšuje pokrytí sociálními službami na svém území. Důraz byl také kladen na sociální integraci žáků ve vzdělávání, kdy více než 3 tisíce žáků bylo podpořeno v 519 projektech ve výši 362 mil. Kč. Podpořených dětí, žáků a studentů Romů bylo v projektech 757.

I přesto tyto potřeby přetrvávají i do dalšího období, minimálně z důvodu přirozené nutné obnovy kapacit, které zastarávají.

POTŘEBY KRAJE, KTERÉ SE ŘEŠIT NEDAŘILO

Rozvoj vzdělávání byl zajištěn především investicemi do vzdělávacích kapacit. Propojení na potřeby trhu práce je ale i nadále slabé, chybí absolventi v technických oborech, což bylo mnohokrát zmíněno i během terénního šetření.

V oblasti podpory inovací, výzkumu a vývoje nedošlo k velkému posunu, zejména díky faktu, že na Vysočině působí pouze jedna veřejná vysoká škola spíše menší velikosti.

Pouze 1 projekt je v současnosti zahajován v oblasti kultury a cestovního ruchu. Původní plány a ambice se nepodařilo plně realizovat.

Potřeby v oblasti digitalizace a vybavení ICT technologiemi a životního prostředí pak také přetrvávají i do období 2020-2027 a úzce navazují na aktuální Strategii rozvoje Kraje Vysočina 2015-2020.

PŘEHLED ČERPÁNÍ KRAJE VYSOČINA PODLE OPERAČNÍCH PROGRAMŮ

Kraj Vysočina je s 59 tis. Kč proplacených finančních prostředků na 1 obyvatele nejvíce podpořeným krajem v Česku. To je významně více než druhý Jihomoravský (51 tis. Kč) a třetí Olomoucký (50 tis. Kč) kraj. Na Vysočině se také realizují projekty v nejvyšší průměrné výši, průměrná hodnota projektu je 5 mil. Kč. Celkově bylo v kraji čerpáno 30 mld. Kč.

Nejvíce prostředků směřovalo do kraje z Operačního programu Doprava, finanční prostředky směřovaly zejména na rekonstrukci dálnice D1. V čerpání tohoto programu byla Vysočina nejúspěšnější i v celorepublikovém srovnání. Významné investice směřovaly do kraje také z Integrovaného regionálního operačního programu a Operačního programu Inovace pro Konkurenceschopnost, v posunu vybraných socioekonomických ukazatelů se však toto neprojevalo.

	Celková výše čerpání	Čerpání na 1 obyvatele	Pořadí kraje
OP D	12 mld. Kč	22 tis. Kč	1. místo v ČR ¹
IROP	7 mld. Kč	12 tis. Kč	2. místo v ČR
OP PIK	5,3 mld. Kč	10 tis. Kč	4. místo v ČR
OP ŽP	3 mld. Kč	6 tis. Kč	4. místo v ČR
OP Z	1,9 mld. Kč	3 tis. Kč	11. místo v ČR
OP VVV	0,9 mld. Kč	2 tis. Kč	13. místo v ČR

PŘEHLED ČERPÁNÍ V KRAJI VYSOČINA PODLE OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Z pohledu přepočtu čerpání na 1 obyvatele byl nejvíce podpořen správní obvod obce s rozšířenou působností Velké Meziříčí, kde byl hlavním zdrojem prostředků Operační program Doprava – opět je zde jasná souvislost s rekonstrukcí D1. Naopak objem alokovaných prostředků i relativní podíl na 1 obyvatele byl podprůměrný ve správních obvodech měst Pelhřimov a Moravské Budějovice.

Územní dimenze hrála v kraji méně viditelnou roli než v ostatních krajích

Integrované nástroje v kraji hrály menší roli oproti ostatním krajům, přes Integrovaný plán rozvoje území (IPRÚ) Jihlava bylo zatím čerpáno 400 mil. Kč, přičemž dopad byl převážně do území města Jihlavy. V přepočtu na obyvatele byl kraj druhý nejméně úspěšný, což je dáno i menší alokací nástroje IPRÚ. Skrze 10 MAS, které v kraji působí, bylo čerpáno 300 mil. Kč. Prostřednictvím výzev zaměřených na územní dimenzi bylo v Kraji Vysočina čerpáno 23,9 mld. Kč, tedy 80 % všech prostředků čerpaných v kraji. Z rozhovorů však vyplynulo, že to, že má výzva územní dimenzi, respondenti ve většině případů vůbec nevnímají.

I přes relativně velký podíl těchto nástrojů není rozdíl mezi realizací projektů skrze individuální výzvy a územní dimenzi pro příjemce projektů patrný. Více než polovina obcí nevidí v projektech rozdíl. Výraznější vliv na posun kvality života byl vidět v menších obcích, kde byly projekty často realizovány skrze MAS, žadatelé, kteří mají malou šanci uspět v individuálních výzvách.

DOBRÁ A ŠPATNÁ PRAXE PROJEKTŮ CLLD

Využití CLLD bylo v Kraji Vysočina oproti ostatním krajům slabší, v přepočtu na obyvatele byl kraj průměrný. Na druhou stranu CLLD představovalo významný zdroj investičních prostředků pro menší města.

Pozitivně byl vnímán kolegiální přístup kanceláře MAS. Samotné vedení MAS uvedlo, že přínos je viditelný především pro menší obce a podnikatele, kteří nemají povědomí o národních výzvách a samostatně by

¹ Pořadí kraje v porovnání s ostatními kraji z pohledu výše čerpání v přepočtu na 1 obyvatele kraje.

pravděpodobně nezvládli žádat. Menší obce vnímají MAS jako lokálního partnera, což je rozdíl oproti ministerstvům. Jako pozitivum je hodnoceno také snížení „konkurenčního boje“. V národních výzvách žádá i několik stovek žadatelů a skrze MAS není konkurence tak zásadní. Negativně naopak žadatelé hodnotili administrativně zdlouhavější proces, či malou alokaci, která pro větší projekty nemusí být motivující.

DOBRÁ A ŠPATNÁ PRAXE PROJEKTŮ IPRŮ JIHLAVA

Nástroj IPRŮ pomohl nasměrovat významné investice do oblasti dopravy ve městě Jihlava a jeho spádových oblastech.

Díky Integrovanému plánu rozvoje území (IPRŮ) bylo v Jihlavské aglomeraci dosud proinvestováno přes 400 mil. Kč, 2/3 z toho mířily do dopravních projektů. Druhou nejvýznamnější oblastí byly sociální služby. Naopak příliš se nepodařilo realizovat projekty na podporu zaměstnanosti a obnovu kulturních památek, knihoven a muzeí.

V několika případech se podařilo využít jednu z hlavních výhod nástroje IPRŮ, a to realizací na sebe navazujících projektů k dosažení synergií.

DOPRAVA	SOCIÁLNÍ SLUŽBY
V Jihlavě byly realizovány dopravní projekty s cílem propojení místní významné průmyslové zóny, a to kombinací rozšíření veřejné dopravy a nové cyklostezky. Obyvatelé Jihlavy tak získali nové možnosti dopravy do práce, vzhledem k vysoké míře dojíždění za prací projekty pomáhají i obyvatelům okolních obcí. Projekty byly připraveny i díky diskusím a spolupráci s dalšími aktéry, zejména firmami působícími v průmyslové zóně.	V kraji byla několikrát úspěšně využita kombinace investičního a neinvestičního projektu pro rozšíření nabídky sociálních služeb. Například diecézní charita Brno vybudovala nové centrum sociálních služeb v Jihlavě, na které navázal projekt na rozvoj následné péče.

Slabinou realizace IPRŮ je na Vysočině fakt, že drtivá většina projektů směřovala přímo do území statutárního města, jiné obce v území žádný projekt nerealizovaly. Jedinou výjimkou je výstavba cyklostezky Hodice – Třešť – Jezdovice – Salavice – Kostelec. Důvody pro to jsou následující:

- ▶ Odlišné potřeby. Již při přípravě IPRŮ vyplynulo, že potřeby obcí nejsou prostřednictvím tohoto nástroje řešitelné.
- ▶ Zvyk využívat spíše CLLD. Menší obce jsou zvyklé, že jednodušší i vhodnější nástroj pro řešení jejich potřeb představují výzvy MAS.
- ▶ Vyšší administrativní náročnost. Pokud již obec uvažuje o realizaci projektu prostřednictvím IPRŮ odrazuje je velká administrativní zátěž, kterou realizace projektu představuje.

Krajská zpráva byla zpracována na základě kombinace datových analýz a hloubkového terénního šetření

Zpracování této zprávy za Kraj Vysočina bylo provedeno na datech stažených z monitorovacího systému k 6. 1. 2021. Výstupy byly vypracovány z podkladů vzniklých z kvantitativních i kvalitativních metod výzkumu.

Na zprávě jsme pracovali v období mezi červnem a listopadem 2021. Zpracovali jsme data z monitorovacího systému, která jsme podrobili hlubší analýze, včetně posouzení čistého účinku fondů EU na základě vyhodnocení posunu vybraných socioekonomických ukazatelů. Tuto kvantitativní analýzu jsme doplnili robustním kvalitativním terénním šetřením, především na Třebíčsku v případové studii. Provedli jsme desítky rozhovorů s významnými stakeholdery kraje a Třebíčska, dotazníkové šetření na úrovni obcí

a občanů regionu Třebíčska a fokusní skupiny se zástupci podpořených školských zařízení a zástupci MAS. Evaluace potrvá do října 2023 a v následující fázi budou vyhotoveny zprávy za kraje Královohradecký, Liberecký, Středočeský a Jihomoravský.